

RENAIXEMENT

ADHERIT A L'UNIO CATALANISTA

SURT ELS DIJOUS

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes. per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser àrbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants á Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions ó impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui á Catalunya.

Supressió de quintes ó lleves y facultat de poder contribuir á la formació del Exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa l'Unió Catalanista, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevolga que siga llur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques ó socials.**

SUMARI

Llevors de renaixensa, per *M. Serra y Mòret*.—Esguards, per *Franc*.—Englantines: Les campanes del meu poble, per *Mària Domenech de Cañellas*.—Separatistes!., per *Filomel*.—Tardoral, per *Ramón Cumané y Jordi*.—La cremada, per *Maceo*.—Aigües d'estany, per *Agustí Esclausans y Folch*.—Homenatge á l'Enric Morera. —Pel Dret Català, per *F. C.*—Desde Guantánamo, per *J. Coma*.—Teatres, per *E. R. y T.*—Publicacions rebudes.—Garbellant.—Noves.—Efemerides, per *M. A. y G.*

Llevors de renaixensa

La difusió del ideal nostre per la paraula y per l'escrit ha trovat molts apòstols y ha revelat una veritable vocació patriòtica en molts homes, fins al punt d'enlairarlos á la categoria d'abnegats y d'héroes. Homes que no han profundisat cap dels diferents aspectes de la vida, s'han sentit de sopte posseïts d'una gran fé y d'un gran amor á tot alló que constituïa lo més sagrat del ésser llur, y per una necessitat qu'ells mateixos no poden explicar-se, pregonen als quatre vents l'anunci de quelcóm inevitable que'ls hi ha sigut fet en un moment de gracia. Son útils á la causa y li porten nous adeptes, esbadellant moltes ànimes que mai haurien hostatjat en llur dins la santa aroma d'un ideal ennoblidor.

Convé á Catalunya que'l nombre dels posseïts se renovi constantment y que cada generació dongui á la pàtria un estol d'abnegats que agitin y tronto-

llin als migrats y als indiferents, que no deixin mimbar les flames de l'exaltació patriòtica y s'endinzin en les entranyes del poble despertantli el sentiment, qu'es el ésser més segur pera que un ideal creixi y floreixi. Convé que tots ens sentim apòstols y aixequem al voltant nostre un núvol de sanes passions que á forsa d'intensificarse arriui á tenir un poder inafragable. Però convé més que tot que quan se'ns posi á les mans el fruit primerenc de tants esforços acumulats, sapiguem gústarlo y sapiguem nodrirnos de la sanitàosa substancia.

Res fortifica com l'estudi, ni res podrà com l'estudi donarnos superioritat sobre l'enemic. Ara com ara podem dir que tenim un dret y una historia, y que les nostres conviccions se nodreixen de la cega raó que tenen les coses consagrades per la naturalesa. Tenim un' ànima que's caracterisa precisament perque resta callada, completament absenta d'aquest bell parlar de les nacions que'ns comuniquen els secrets de l'Univers. Y si volèm viure, un dia ó altre hem de comensar á parlar y hem de saber lo qu'hem de dir.

Els que trevalen per la cultura catalana fan lo més eficient y meritori que pot ferse dins del gran moviment que'ns acobla. La Diputació de Barcelona ha fet en pocs anys l'obra més noble y consistent que podia realisar dins de la seva esfera limitadíssima. Quietament, avui un pas demà un altre, ha anat en mitj de les ombres escampant les llevors de la futura Catalunya, de la veritable Catalunya.

La tasca metodelisada y contínua de l'Institut de Estudis Catalans, ha d'ésser en pocs anys immensa-

ment més fructuosa que 'ls esforços individuals disgregats, apart de la superior autoritat de que va revestida. La Biblioteca Nacional es el comensament y ben esperansador del grandíol monument que temps á venir ha d'enorgullirnos á tots. Y els Estudis Universitaris anuncien ara l'obertura del nou curs ab una pila de cátedres noves que representen altres tantes ocasions pera que poguem conrear el nostre esperit y col·laborar fecondament en la reconstrucció patriòtica que s'ha empresa. Cap de nosaltres podrà dir que la patria no'ns ofereixi camins d'enlairament y perfecció. Empró, dolorosament, veiem que pera aquestes obres de concienciació no solen mancar medis ni professors, que lo que manquen son deixebles.

Els Estudis Universitaris anuncien pera'l curs vinent un gran programa. Ja no es solsament Dret, Historia y Literatura catalanes lo que pot estudiar-se: Filosofia, Historia d'Art català, Filologia, Tècnica d'Análisis Químic y Pedagogia, apart de la Càtedra Agrícola «Pere Grau», que porta ja realitzada una tasca utilíssima, y apart dels curssets de ampliació ó d'extensió en els quals fins els més ocupats poden adquirir certa erudició y potser l'aliciant pera emprendre més formals estudis.

Els catalanistes, y els joves particularment, no podem despreciar l'ocasió que s'ofereix al nostre esperit d'obtenir aquella base de cultura que ha de donar al nostre credo la virtut de representar un gran pas envers á la concienciació y perfeccionament universal. Es clar que 'l nostre ideal es de sí prou humà pera imposarse encara que trobés en els nostres enemics aquella preparació moderna y aquella potencia civilisadora de qu'están tan mancats; però si conseguim superiorisarnos, si conseguim que'l nostre poble puji de nivell y mantingui una armoniosa relació ab els capdevaners de la terra, Catalunya s'imposará sense esforços y els nostres ideals anirán prenent forma, y en lloc de trobar oposició serán rebuts com un esclat de llum.

Cal que comensèm ab nosaltres mateixos. Cal que la matrícula dels Estudis Universitaris s'ompli aviat ab els nostres noms y que procurem per tots els medis de persuasió que tenim á má'l que hi vinguin tots els nostres companys á gaudir del immens benefici d'una cultura catalana que sense esforços y sense dispendis poden ferse. Ah! Que'n fora d'útil y fructuosa la llevar que aquestes cátedres escampen si hi fóssim nosaltres á recullirla y l'assaonessim ab la nostra fé indestructible y mostressim al món com germina, com naix y com se multiplica! El destí de Catalunya está en les nostres mans, y si perdèm el temps sotjant lo que fan els altres pera copsar llurs defectes y feslhi retret á totes hores, el Catalanisme en comptes de construir l'esforç d'un poble pera reconstruir la seva

nacionalitat, será un disolvent que precipitaría la seva ruina.

Les aules se obrirán d'aquí á pocs dies. Veiam quants serán que voldrán aprofitar el temps y desvetllar el punible aplanament actual ab una onada de sólit y raonable optimisme!

M. SERRA Y MORET.

Esguards

El vent bufava fortament... les mitj seques fulles dels arbres corpulents, queien al rebre sa besada y dintre mon ànima he sentit fret, he sentit de senectut el trist presagi. Tardor, ja has arribat! m'he dit, y á ma ment m'ha acudit el record dels pobres vellets qu'esguardant em delectava.

Asseguts en el banc de fusta centenaria, els pobres vellets el sol prenien cercant l'escalf que son cos ja'ls denegava. Sos rostres colrats, surcats d'arrugues, tenien quelcom de tristo; sos petits y mitj entelats ulls espurnejaven mirant al sol timidament, á n'el bon sol que besantlos el rostre amorosit, els escalfava.

De jorns de joventut, vivents epílees, de besos d'amor, un llarc rosari, els pobres vellets tremolosos, ab santa resignació esperaven el darrer toc de la campana.

Al extrém del banc, la vella jaia, ab descarjada má movia la filosa, mentres sos llavis anyoransats de rojor, mormolaven l'antiga cansó de porqueirola, que ab beatut era escoltada, fent corre cara avall dels marcits rostres una llàgrima joguinejant ab els sures de les arrugues.

Sa vida devant meu al passar com raig de lluna, m'els ha mostrat plens de joventut, rublerts de vida, he sentit prop meu com aleteig de papellona passar vertiginós son passat plé d'ilusions, prenyat de joia que'l temps ha marcit robant á n'els llavis la rojor, corvant aquells cossos abans gentils y cobrint les testes de blanca neu, de signe de puresa.

Demunt del plá quietament les hores devallaren y descobertes les testes els bons vellets ab santa unció resaren... qui sab perquè?

Callaren les cloques... els bons vellets del sol se despediren fins al nou jorn que potser sos ulls ja no veurien...

El vent bufava fortament, arrossegant ab gran burgit les fulles seques... el record dels vells en ma ment viu perdurava y dintre 'l cor s'hi arreppava el fret, de senectut, el trist presagi.

FRANC.

ENGLANTINES

LES CAMPANES DEL MEU POBLE

Les campanes del meu poble
me parlen a mí,
un llenguatge tant placévol
qu'es dols de sentí.
Al anarmen de ma terra
seguint mon destí,
eren elles qui'm pregaven
no't moguis d'aquí!
Neng - nang
quan toquen a gloria
ning - nong
si á dol van tocant.
Dels bells jorns de ma infantesa
recordo en mon sí
els repics que'l poble omplien
de joia sens fi;
y les fondes batellades
de tetric brunzí
que'm deyen ab tó planyívol
s'es mort un veí.
Neng - nang
quan toquen a gloria
ning - nong
si á dol van tocant.
L'oració de cap - vesprada
y de bell matí
ab les llurs boques de bronze
com la saben dí!
Y en les caldes mitj - diades
lasses de dormí
ab son toc tranquil contaven
manyac dissondí
Neng - nong
quan toquen a gloria
Ning - nong
si á dol van tocant.
En la cursa de ma vida
que trista trobí
en mos goigs y en mes tristeses
ses veus anyorí.
Y avui que cercant pau dolsa
al poble torní
elles son qui més be'm diuen
no't moguis d'aquí.
Neng - nang
quan toquen a gloria
ning - nang
si á dol van tocant.

MARIA DOMENECH DE CAÑELLAS

Setembre, diada de la Verge Alcover.

Separatistes!...

La Espanya negra y inquisitorial anèu á cercarla en el cor de la península ibérica.

Escoltèu, germans: Girèu els ulls envers la gamma de polítics que'ns arrien, que'ns dirigeixen y'ns escriuen la historia desde les columnes d'*El Imparcial* y demés prempsa patriotera, contempleulos ab fàstic, mentres llensen verí sobre'ls quins els entenen prou, teixint una historia de mentides, y callant els fets reals, els fets veritat; callant el llur separatisme, molt més temible qu'el qu'ells diuen témer.

Escoltèu, repetesc: Les llàgrimes d'un pobre home qu'havien portat els nostres polítics á la guerra de Cuba me corprengueren, y més, quan ab la seva documentació vaig trobarhi un certificat del metje director del Hospital de Gracia de Saragossa, en el que's manifestava que aquell era inútil pel treball.

—Perqué plorèu, bon home?—li vaig preguntarli.

—*Estoy llorando de rabia; no quiero ser más español y ahora me voy á Francia. Cuando nos mandaron á Cuba, ya sabíamos que allí no comeríamos, porque no había que comer; pero ahora que tenemos derecho al bagaje, nos lo niegan en todas partes.*

Y aquell bon home, sense salut, plorava á llàgrima viva.

Patrioters!... El veièu aont es el separatisme? Ah! que no es pas en les festes patriótiques que'ls catalans celebrèm pera dignificarnos, no; contempleulo el separatisme vivent. Surt de vosaltres mateixos, que si no sou susceptibles d'humanes evolucions, en cambi formèu un chor formidable quan volèu entonar la *Marcha de Cádiz* pera fomentar-lo més el vostre separatisme.

Un home, qui no era pas catalá, rene-gava d'Espanya y volia fugirne com de pesta, y ara vindrèu á clamar contra 'l *separatisme de Catalunya*.

Patrioters! Quan no existeixin les mor-dasses, vos havèm d'execrar públicament, perque 'l vostre separatisme es el més re-pugnant que ha registrat l'Historia.

Si fins, pera fomentar-lo més encara, vós dictèu lleis especialíssimes que no po-den subsistir.

Guai de vosaltres el dia que'ls pals que us aguanten trontollin poc ó molt, perque aquell mateix poble qu'en comptes de donarli pá, li heu ensenyat no més que tocar la guitarra y anar als toros, ab dossis de vostre fals patriotisme que'ls heu malpredicat sovint, aquell mateix poble ha de arrastrarvos y maleirvos, encara que vosaltres, parodiant á Viteli, podrèu cridar:

—Peró, á pesar de tot us hem governat.

Mireula bé, separatistes, la vostra Espanya; ja casi l'havèu deixada sense ossos.

Y á nosaltres, que desitjem que s'aixe-qui del fang aont l'havèu llensada, ens dièu qu'ho som de separatistes. Misera-bles! Vosaltres feu com la meretriu que llensa una taca al damunt de la dona hon-rada perque no li diguin á ella.

Aquest, aquest ha sigut vostre proce-dir, separatistes.

Y'ls pobres que donaren la sang, dei-xeu'ls que plorin, mentres han de demanar la caritat pública.

Per vosaltres, ja hi haurá noves crea-cions de cátedres de *savis* (?), sense alum-nes, y ab un sou més que regular.

Hi han tantes *Colombines*...

FILOMEL.

Tardoral

A n'en Francisco Sabater y Forgas

Els jorns són grisos, y la platja ha esdevingut novament ensonyada en el repós hivernal; l'estol de minces casetes arrenclerades qui serven encare el caliu de la turbulencia d'una vida temporalment interrompuda, ab sos jardins perfumats, han devin-gut silencioses, y les acacies y els rosers van des-fullantse lentament, esgroguehíts, malalts de la ma-lura eterna, imprescindible, esperansa d'un demà d'Abril, de nova sava y de verdor novella.

Dintre 'ls *caus*, els bots aristocràticament blancs, de noms evocativs d'una gracia femenina, els que de la mar no coneixen més que la voluptuositat de les besades dolces, resten tranquils, cobejant en son reposar, encara, la plenitut de les rialles for-tes, el perfum d'uns cabells que oscilaren tremolo-sos al oratge, l'immensitat d'uns ulls bruns, un món d'idilis que's destriaven y difumien damunt les ai-gües blaves, un panteig sorollós d'una vida immen-sament viscuda, d'una voluptuositat vibranta, d'una alegría finida en l'esperansa d'un proper istiu, d'u-nes belleses esclatantes que deambulen ara serio-ses entre 'l brugit de les amples vies ciutadanes y que tot just havien bressat amorosament al ritme de les aigües. Y en el lloc que al estiu havien ocu-pat, mandrosament balandregen les barques pesca-dores, les que no poden evocar el record d'agrai-ment d'uns llavis rojos, mes sí de planys y hores amargues, hores d'inquietut y de desvari, lluitant contra la mar embriavescuda, famolenca de vides

Les tardes melangioses d'Octubre han devingut blanques y el mar grisenc en extremiments de fret besa la sorra esllanguida.

Y es en la calma confosa d'aquestes tardes otom-nals quan sento més intensament reviuir tot l'en-cís de les jornades finides; es allavors quan l'ànima tranquila y l'esperit asserenat, sense conmocions, sense esclats y sense estridencies, ni arrobaments, ni passions, sab apreciar la suma bellesa, es quan divaga en les regions infinides, per damunt de totes les coses mondanals, y resa l'estrofa inacabable sempre vella y sempre nova de palpitir etern, de la magnificencia creadora; es quan s'ubriaga y s'extasia en l'idealisme d'uns ulls blaus que amoro-sament vergonyosos no resistiren la vitalitat d'una mirada, y es llavors quan evoca 'l recort d'un mor-moleig dolcíssim de mar endins, el cant de les joges y el misteri de les coves ignorades de metàlica llu-minositat, de tresors de corall y mareperla de pro-fonditats inacabables. d'un món desconegut per nosaltres; y en una nostalgia esperansadora evoca així mateix el record de les rialles plenes y dels panteigs de vida jove; de les cales ombrius, dels

caminets abressats, del clar de lluna, del ritme de les aigües, y la cadencia de les notes agòniques d'una sardana, que fugen joguinejant entre les roques cap als horitzons ignots.

Y es en aquestes tardes blanques d'otomnal repós que dintre la realitat de la vida se viu un moment preciós d'una vida de joventut y d'il·lusions, esplendent en el passat y nebulosa en l'avenir; intensament, molt més intensament encara que al fruit-la, car se viu un somni qu'ha sigut realitat, que idealisa molt més, evocador d'idilis difosos en el vel de lo inefable, confortador en la vida regular, que aguanta latent una esperança; que recorda el panteig mecànic del monstre de foc, que á plena nit, solcant les ones, com una visió fantasmagòrica, va portarnoshi.

RAMÓN CUMANÉ Y JORDI.

La cremada

Una de les riqueses més grans y un dels millors bens d'un país es el bosc. Terra que no té boscos es terra morta. En ella, les fonts s'aixuguen, el temps se destrempla y ó no plou quan es convenient y d'un modo metòdic ó plou á bots y barrals, arrossegant les aigües la terra vegetal sadollada d'humus pera deixar la terra seca y poc meteorisada á la cara de sobre. Els arbres ab sa brossa y ses arrels aguanten les terres y l'humitat, absorbeixen les calories solars, fixen en sos teixits el carboni y quan á son complert desenrotlló s'ageuen de vells y l'escoriació de la terra y la descomposició de llurs arrels els arrenca de son lloc pera esser arrossegats de les corrents un cop en el llac ó'l mar s'empapen d'aigua, y llavors llur pes específic els precipita al fons aont els agombolen les corrents acuàtiques pera realisar llur descomposició lenta y constituir aixís gasos d'antracita y de carbó de pedra, colossals magatzems de calories que restituirán á l'utilitat humana en posteriors generacions. Tallat per la mà de l'home, es fusta, escorsa, reïna, serraduras, llenya y carbó, retornant generós llurs activitats y energies poc á poquet, ab avara constancia retingudes.

Un bosc d'arbres augmenta cada any uns 2 rals per arbre en fusta, y si's considera 'l número d'arbres que cap en una mojada, aproximat á 250, se té un rendiment de 500 rals per any ó sien 25 duros que capitalisats al 3 per 100 representa un capital de 800 duros.

La crema d'un bosc es doncs la perdua d'un capital considerable que no tornarà mai més, es un dany directe al propietari, al país y á l'humanitat

que queda empobrida de totes aquelles energies y utilitats de que'l bosc era guardador.

Ara bé, cada istiu per finals d'Agost són molts els boscos que moren consumits pel foc destructor y aixó té preocupats als damnificats en primer terme, als aimants del país y de l'agricultura, y deuría cridar poderosament l'atenció dels governants, del ministre d'Agricultura y de les autoritats de vigilancia rural.

Jo no negaré que quiscun foc pugui provenir d'un fet casual natural y inevitable, que quiscun altre no pugui esser fill d'un descuit lamentable ó de la ignorancia dels passants, mes molts d'ells són efecte de criminals intencions que requereixen una punició efectiva y constant pera disminuir en un tant per cent considerable sinistres d'aquesta mena.

La llei de cassa autorisa als aficionats al sport, mitjansant un pagó determinat, la cassera, y per altre cantó autorisa als propietaris la privació de cassar en llurs propietats á tothom, escepció feta d'un limitat nombre de persones. Siguent en gran nombre aquestes limitacions, el cassador se cansa de caminar trobantse tancat arreu pel rótul *vedat*; d'aquí desesperació y enuig, mal conceller. Siguent reduït el nombre dels favorescuts, la cassa se multiplica rapidament en aquells llocs y al esbarriarse en terres de conreu pasturant més tendres plantes, el dany causat als agricultors y comparets es desesperador y també molt mal conceller.

Per altra part, la pastura del bestiar, bens y cabres, ab reduït espai ó anant al robó, es causa de que'ls pastors sentin la tentació de pegar foc als boscos á últims d'Agost, puig saben que la brossa terralla seca y vella rebrotará promptament ab les pluges de Setembre, y llur bestia que ja no troba res en les herbes amargantes de riberes y brols ubacs tornarà á nodrirse de tendres rebrots.

Es clar que'l bosc net de la brossa terralla no sofriria de la crema de fanals y arbustes de poca talla, mes resulta que nostre paternal govern té arreglats sos tractats de comers y ses tarifes aduaneres de tal manera que als consumidors de brossa terralla com són forners, flequers, rajolers, etc., etc., els hi surt més á compte 'l carbó d'Anglaterra arrencat de la mina 300 metres fondo pujat al sol, carregat als vagonets, trasbordat als barcos, trasbordat als carrils, carregat als carros y portat á les carboneres pagant nolits, tarifes, consums, aduanes y drets de port, carga y descarga, que no la llenya carregada al bosc y portada pel carro del boscató al lloc de consum.

D'aquí que l'herba terralla no tinga preu, que no's talli y qu'encesa en son total desenrotlló siga un infern que carbonisa 'ls arbres més coputs y plens de sava.

D'aquí la ruïna de l'hisendat, del terra tinent, del masover y dels boscatans; d'aquí l'emigració dels

capitals en bosc, la sequia y la miseria del país, l'emigració d'homes capitals, activitats y intel·ligències á terres estranyes.

D'aquí l'odi al país que foragita sos fills ab sa dessidia governamental saludat ab el célebre per lo gràfic «*pa ti, Patria*», y la falta de simpaties y relació comercial ab els llocs aont se dirigeix la emigració, la falta de retorn de capitals apilats en l'exil que l'anyoransa retornaria. D'aquí fam y miseria, epílegs dels danys comensats ab l'entronament de Ferrán d'Antequera.

MACEO.

AIGUES D'ESTANY

Fent espill de l'aigua pura
que dins l'estany s'ha adormit,
tot mirants'hi, fuig el dia;
per mirars'hi, vé la nit.

—
Quan Erebo, sigilosa,
boi guaitant el sol que's fon,
sa onejanta cabellera
va escampant demunt del mon.
Quan de nou teixeix ses trenes
enjoiantlas ab diamants
y 'lsescampa perquè mostrin
ses facetes rutilants,
jo no sé qu'es lo que passa
dins les aigües de l'estany,
que s'agiten y murmuren
al compás d'un ritme extrany
y'ls pollancres també branden
y'ls acompanyen les flors
entant qu'esclata un murmurí
com de rialles y plòrs.
Son els genis de les hores
que dansen esbojarrats
y s'emporten les estrelles
arrencantles a grapats,
y al fugir, baten els bronzes
del cloquer que més els plau,
trencant brots, obrint les portes,
sens ni menys sabé ont s'escau,
y aixís sempre: ¡Avant, qu'es vespre!
Dirán qu'anit ha fet vent!
Com criden al veurer l'aigua,
que'ls espera, somrisent!
Demunt l'estany, en corrúa,
pujen y baixen, dansant.
Farandola endemoniada
que vá fins l'éter, xisclant!
Quan tots plegats s'enmirallen,
l'estany s'adorm, abatut;

els genis, volta que volta,
al ritme d'un cant perdut.
Els estels clouen els parpres
y fugen fent espirals,
extremits al bés aurífic
de les clarors matinals,
entant que dins l'aigua pura
de cada estany, adormit,
per mirars'hi, torna'l dia
tot mirants'hi, fuig la nit.

AGUSTÍ ESCLASANS Y TOLCH

Homenatge á l'Enric Morera

CRIDA

«Catalunya Nova», creada y impulsada per l'Enric Morera, ha iniciat l'idea de tributar á n'aquest eximi mestre, ab motiu del seu retorn d'América, un Homenatge popular, á n'el qual ajuntin els llurs esforços y donin els llurs entusiasmes totes les classes socials del nostre poble, tota la gent d'aquesta Catalunya tant estimada, tant enaltida pel mestre Morera.

Però «Catalunya Nova» no ha volgut organitzar per sí sola aquest acte d'amor envers el seu fundador y mestre: ha volgut que al seu costat formessin totes les forces culturals y artistiques de Barcelona, darrera les quals seguirán, sens dubte, les de la nostra estimada Catalunya.

Tots els qui, a Barcelona, tenen alguna força en el mon de l'art, han respost á la crida que'ls ha fet «Catalunya Nova», y avui ja no es sols aquesta entitat, sino totes les entitats al peu inscrites, qui demanen l'adesió y el concurs del poble de Catalunya á l'homenatge á l'Enric Morera.

Catalans: La Comissió executiva de l'Homenatge us crida á tots á cooperar el vostre esforç an aquest acte de gratitut que pensèm tributar á l'eminent compositor. Ell es la personificació més genuína de la nostra rassa, forta y artista, treballadora y abnegada; ell es l'artista que ha passejat pel món, triomfant, el nom de la nostra Patria; ell es qui ha portat, ab el seu geni, l'esperit del nostre poble á través de la mar.

Avui torna á la nostra terra, després de tant temps d'haverla anyorada; sigui, doncs, Barcelona, la que 'l reb ab els braços oberts, oferintli 'l pa y l'aigua de la Patria, qu'en Morera ve á buscar entre nosaltres.

Barcelonins, catalans: Aquesta Comissió us demana 'l vostre bras, la vostra voluntat, el vostre entusiasme, pera teixir una corona de llorer pera la testa de l'Enric Morera.

VICENS VISAY, per *Catalunya Nova*; XAVIER GAMBÚS, per la *Premesa local aderida a l'Home-natge*; BALDOMER GILI Y ROIG, pel *Círcol Artístic*; JOAQUIM DELCLÓS, pel *Centre Autonomista de Dependents del Comerç y de l'Indústria*; P. MOTA, per l'*Associació Euterpense dels Chors*

d'en Clavé; JOSEP SERRAT, pels Orfeons; RAFAEL LOSADA, pel *Sindicat Musical de Catalunya*; JAUME MARTÍ, per l'*Associació d'Artistes Lirics y Dramàtics*; ATENEU BARCELONÉS, pels Ateneus de Barcelona.

PEL DRET CATALÀ

Té un gran sentit d'idealitat aquesta protesta contra la centralisació de les oposicions a Notaries; afirmació sagrada de que posseïm un Dret propi qu'encarna ab la nostra ànima y's mou al tremp del nostre esperit. El Dret Català, el que exercim en els nostres actes quotidians, viu tant pregonament arrelat, que seria una empresa impossible llevarlo totalment de la nostra vida.

El govern central no oblida la seva misió antinatural. Hipòcritament, com el que realisa una mala acció, preté esborrar la nostra essencial varietat jurídica; vol llevar a l'ànima catalana lo que té més característic. Y així ho fa lentament y hipòcritament. Ara mateix la seva intel·ligència mediocre y rovellada de uniformista li ha fet concebir un nou atentat: ha traslladat totes les oposicions a notaries a Madrid.

Equival aquesta disposició centralista a portarnos un aixam de notaris castellans a Catalunya, de gent que desconixeria la nostra llengua y les nostres costums jurídiques, lo qual es indubtable que produiria un trastorn enorme en la

vida familiar y en la vida social catalana, car la vida social y la jurídica permaneixen tan estretament lligades que una commoció operada a una d'elles repercuteix immediatament a l'altra.

Y nosaltres en sentim una fonda joia del nostre Dret. Nosaltres l'estimem y tenim fretura de véurel resplendent y victoriós, perquè s'amotlla ab el nostre caràcter y temperament, perquè es nostre.

Per aquest amor y pel perill que representa en la vida social, hem d'oposarnos ab tenacitat al R. D. que l'unitarisme estantís ha dictat com un oprobí intolerable. Mentre renaix a la nostra patria la ciència y l'art, no oblidem aquesta font nacional d'inagotable estudi. Estimem el Dret com a símbol indestructible de la nostra rassa.

La carinyosa moixana d'en Canalejas podria portar un reviscolament. Cal que tothom de Catalunya formuli la seva protesta—dirigida a restablir totes les oposicions a Catalunya mateix—y la seva professió d'amor al Dret Català.

F. C.

Desde Guantánamo

Sr. Director de RENAIXEMENT
Barcelona

Distingit compatrici:

El número 39, data 5 d'aquest mes, del vostre patriòtic y meritíssim setmanari, ha vingut a segellar les encoratjadores mostres de germanor y felicitació qu'hem rebut ab motiu del incident ocorregut al issar per primera volta en aquests indrets la gloriosa Bandera Catalana, en el balcó de la nostra entitat.

Malgrat no haver fet més que complir un elemental deure defensant els nostres drets y vetllant perque la barrada ensenya no hagués d'arriarse per rés ni per ningú, sempre es una satisfacció profunda veure què la nostra conducta ha omplert de joia els cors dels nostres germans que senten com nosaltres el noble y sà patriotisme, malgrat viurer ells rodejats d'obstacles de tota mena que priven l'expansionament de llurs sentiments, y allunyarnos á nosaltres l'immensitat blava de l'aimada Patria; proba de que uns y altres no defallim fàcilment y que podem mantindre la nostra aspiració de nomenarnos dignes fills de Catalunya.

El Concell Directiu del Blok Nacionalista «Cathalonia» ha acordat remerciarvos coralment pel carinyo ab qu'heu ressenyat l'hermosíssima festa inaugural de la Secció de Propaganda de l'A. N. C., ab quin treball heu donat lloc á deixarnos fruir de les ardides paraules de nostres companys de idees y á estrenyer més els llassos de germanor que desitjem sostindre ab tothom qui tingui per lema Patria, Cultura y Art, qu'es el nostre.

Rebèu la més coral salutació del Blok Nacionalista «Cathalonia» y considereume sempre vostre y pera Catalunya.

J. COMA, *Conceller en Cap.*

Guantánamo 25 d'Agost de 1911.

Teatres

Principal.—Represa de *La verge boja*.

La verge boja, estrenada la temporada passada per la Companyia den Carles Capdevila al teatre Romea, ha substituït en els cartells del Principal, á l'obra inaugural y de poca sort *Els Pirineus*.

Hi havia espectació pera presenciar, are, aquesta obra, y era en l'ànim de tothom que obtindria en la represa més perfecta interpretació que quan s'estrená, fixantse en que'l quadre d'actors d'ales-

hores era visiblement inferior al que are l'ha representat al «Principal».

Y no resultaren del tot equivocats els pronóstics, doncs *La verge boja* ha sigut justament interpretada per les dames, mitjanament pels caballers y llastimosament per l'empresa.

Principalment, hi obté un éxit més la primera de nostres actrius. La Xirgu venç magníficament les dificultats del difícil paper de Famay, que manté durant els quatre actes ab perfecte compenetració ab les oscilacions perque's desenrotlla la tragedia.

La senyoreta Santolaria se 'ns demostrá una esperansa pera nostra escena. El seu treball se dol bona cosa d'un excés de direcció, qu' ella potser segueix una mica massa, en perjudici de les seves propies facultats artístiques.

La senyora Faura, en la seva petita col·laboració del primer acte, compleix discretament.

Si jutgessim al senyor Gimenez pel treball de la primera representació, hauríem d'alabarli les seves excelents condicions de director, però com á actor el trobarem excessivament preocupat en el treball dels altres, distraient el seu propi. Però el senyor Gimenez ha cuidat després, potser més refiat dels cointèrprets, la seva situació, y ha donat al «Marcel» l'interpretació justa que requereix.

Res més que mitjanament el senyor Guitart y demés actors.

Y per acabar repetim que l'empresa ha descuidat aquesta obra, que ben posada faria que *La verge boja* al «Principal» sigués, ja que ho es per part dels artistes, forsa superior á la que vegerem l'any passat, quan l'estrena.

E. R. y T.

Publicacions rebudes

Notes històriques de Sant Hilari Sacalm, per Francesc Carreras y Candi. — Publicació de *L'Estiuada*.

El nom del senyor Carreras Candi en matèries de Geografia històrica pot dirse qu'es prou per justificar tot el valor d'aquesta seva darrera publicació. Aixó 'ns relleva de ferne una crítica, concretantnos tant sols á dirne quatre breus mots.

El llibre en qüestió, escrit en hermosa prosa que'l fa molt més meritós, tota vegada que resulta molt difícil donarli amenitat, al tractar d'història y geografia, es un ben seleccionat compendi de dats pacientment recollits, aquí y allà, en recerca de tots els arxius y tota la documentació antiga, qu'en junt donen al llegidor una cabal idea de les

feréstegues Guilleríes desde l'época remotíssima en que prengué soli la primera pedra de la parroquia de St. Hilari (suposa l'autor al sigle IX) fins al present, ab una complerta ressenya de totes les evolucions qu'ha sofert la comarca en noms topogràfics; detallant els feudes baix els quals han estat subjectes sos habitants y concessions que d'aquests han rebut, jurisdiccions eclesiàstiques, les seves situacions en les diferentes guerres qu'han tingut desenrotllo en el país, ses costums, riqueses naturals en boscos y aigues fins á la seva explotació, y un sens fi més de detalls, á quin més interessant, acompanyat d'un apéndix transcriptiu de documentació que solidifica tot lo exposat en el llibre del senyor Carreras Candi.

Per lo interessants que resulten aquestes publicacions, que reviuén la nostra personalitat finida, tenim molt gust en recomanar l'obra que'ns ocupa.

De la biblioteca «L'Escon» hem rebut l'obra número 52 titulada *Astronomía de barri ó Tragedia d'un barber*, en un acte y en prosa, original d'en Emanuel Marriera y Font.

R. C.

Cançoner popular.—El conegut folklorista Aureli Capmany ha publicat la cansó LXXXIX titulada «La Rosada», interessant com totes les anteriors per les notes folklòriques que l'acompanyen.

Recomanèm la seva adquisició als nostres llegidors.

GARBELLANT

Per si no ho sabien els nostres llegidors, el diumenge passat á les «Arenes de Barcelona» va celebrarshi una *corrida de toros* organitzada per la *Liga contra la mortalidad infantil de Cataluña, á beneficio de la misma*. Aixís ho deia un cartell anunci que's repartia pels establiments.

Fins aquí la cosa no tindria res de particular, acostumat com estèm á que, per un fi ó altre, per dissort de Catalunya, s'hi celebrin sovint semblants *bestieses*. Mes, en dit cartell també s'hi llegia: *Obra, que por ser de carácter nacional, comprende á todas las clases, tendiendo á la regeneración, formación de raza y patria.*

Pobre *raza* y pobre *patria* si esperan la *regeneración* de la *Liga* esmentada!

Tal vegada no vol que's morin de petits els infants perquè quan siguin homes puguin morir á les banys d'un *toro*.

Solsament aixís pot comprendre la seva *abnegació*. Que Deu els hi pagui.

D'acort ab la centralisadora R. O. del 28 de Juny darrer, la *Gaceta* publicarà un d'aquets dies un decret convocant, á Madrid, oposicions á les Notaries vagants á tots els colegis del Estat espanyol.

Sortosament, á correcció, han sigut convocats els nostres (?) diputats y senadors pera pendre mides enérgiques.

Entre tots, pel be de Catalunya y encare que fos *per plataforma*, no podrien obtindre la revocació d'aquet decret, nou escarni pels catalans?

Llegim:

«Ha sigut denunciat per la llei de jurisdiccions el periódic *Ejército y Armada*.»

Cregueren senyarse y s'han tret els ulls.

Diu el senyor Manuel Montoliu en *El Poble Catalá*: «Espanya se compona de dos pobles heterogenis que no poden viure en pau sinó imposant l'un el seu esperit á l'altre. Nosaltres are sóm els més forts. Que esperèm doncs?»

Fer l'esquerra.

De la guerra turc-italiana:

«Les bateries contestaren á l'atac sense que ni un sol dels seus projectils arribés als navilis.»

Sembla una parodia.

La Veu de Catalunya, que sempre ha donat proves del seu extremat amor á Catalunya, sobretot en període electoral, parla, com sols ella sab ferho, del pròxim Concell General de l'«Unió Catalanista». Diu referintse á la reelecció de president, que's parla *de tornar á reelegir al senyor Juliá y Martí que ja fa tants anys que n'es*.

A *La Veu* els deu sobrar el temps pera comptar *tants anys*, però, nosaltres esperèm tenir hores vagatives pera comptar els anys que *La Veu de Catalunya* fa 'l ximple.

El Grupo Catalanista de Terrassa format fa poc y qu'está adherit á l'Unió Catalanista, fa alguns dies presentá una proposició á l'Ajuntament demanant que les plaques dels carrers sian en catalá y's fassin ab igual idioma els edictes y pregons.

L'Ajuntament ho aprovà ab els vots en contra de quatre salistes y dos lerrouxistes.

Todos son unos.

NOVES

El prop vinent dissapte, l'Associació Nacionalista Catalana, celebrarà el Concell general reglamentari, per renovació de càrrecs y demés assumptes á tractar.

Se prega l'assistència á tots els socis.

* * *

La Associació Catalana de Beneficencia, convoca a tots els seus Socis y Protectors, al Concell general que celebrarà avui dijous á les deu del vespre, pera tractar dels assumptes reglamentaris.

Se prega puntual assistència.

* * *

L'Homenatge a n'en Morera.—La Comissió executiva de l'Homenatge a l'Enric Morera, està acabant els treballs d'organització del mateix, el qual, per las moltes adhesions rebudas, es d'esperar será un acte de gran trascendencia.

Dit Homenatge tindrà lloc el diumenge vinent y consistirà ab els següents actes.

Al dematí, un gran festival de sardanes á la plassa de Catalunya, que serán executades per diferentes coples.

A la tarde festival artístic musical al Palau de Belles Arts, prenenthi part tots els Orfeóns, Coros den Clavé, Catalunya Nova, Coro Mossen Cinto, Esbart de Dansaires, la Banda Municipal, etc. etc.

Y al vespre, un gran sopar al Mundial Palace, pel qual, á hores d'ara, á contar per les moltes inscripcions que hi ha fetes, pot assegurar-se que'ls comensals hi serán á centenars.

En el festival de la tarde s'hi entrarà per medi d'una invitació rigorosament personal. Aquestes invitacions serán repartides á totes les entitats adherides al Homenatge.

Per el sopar del vespre, poden recullir-se les contrassenyes en els locals de les entitats que formen la Comissió executiva, á més de alguns establiments que ja indica la premsa diària.

Per les impresions rebudes, tot fa esperar que l'èxit no faltarà á l'acte que's dedica al mestre Morera.

* * *

Unió Catalanista.—La Junta Permanent de la Unió Catalanista, prega á tots els periòdics y

entitats de Catalunya, que com á homenatge á la Comissió de les Diputacions catalanes, que s'ha de reunir á Barcelona el dia 16 del corrent pera donar forma definitiva al projecte de Mancomunitat, se serveixin issar la Bandera Catalana en ses respectives entitats socials.

* * *

En el vinent concell general de representants de nostra entitat capdal, deuen cobrir-se les següents vagants: la del Dr. Domingo Martí y Julià, president; den Salvador Millet y Millet, secretari, y els vocals don Eugeni Golorons y don Vicens Arús.

* * *

S'ha fundat en nostra ciutat ab el simpàtic nom «Arts» unes escoles de dibuix y pintura.

Simpàtic resulta sempre tot esforç en bè de la il·lustració y enlairament del poble, majorment quan es inspirat en un alt grau de catalanitat, com pot veure's en la crida que ha fet el Concell Directiu de la naixent entitat, que ab gust reproduïm:

«L'amor á les Belles Arts, ens ha impulsat á la creació d'escoles que alhora d'enlairar l'art de la nostra terra, contribueixin á la difusió del seu estudi.

A quin fi hem establert unes classes, á la Riera de Sant Joan, n.º 22, 3.er, que abarquen desde les primeres nocions del dibuix y colorit, fins á les del Natural; dotantles de tots els elements que'ls temps moderns reclamen, confiant la seva direcció al conegut artista D. Antoni Gelabert y Alart.

Posseïts d'un fort entusiasme tenim en projecte diferents actes, com son conferencies, exposicions y festes, que celebrarem consecutivament, convenuts de que donarán valent impuls á l'obra que totjust inaugurarem. Mes, pera dur á cap tots aquets projectes no n'hi ha prou amb el nostre sol entusiasme; perxó ens dirigim als que les Belles Arts els interessin, demanantlos ens ajudin en la realització dels nostres ideals».

Les classes han quedat establertes en la següent forma.

General artístic y antic, de dos quarts de vuit á nou nit. — Natural de vuit á deu nit. — Perspectiva de dos quarts de vuit á nou nit.

Uns dels primers actes de la naixent y ja floreixent entitat ha sigut oferir al Ajuntament sis places gratuïtes pera els noys que'n sien mereixedors.

RENAIXEMENT els ofereix son entusiaste concurs en tot allò que significa enaltiment de l'art de nostra aimada Catalunya.

* * *

L'Ateneu de la U. F. N. R. del Districte tercer, junt ab la societat choral Catalunya Nova, secundats per l'entusiasta jove y distingit pianista en Joseph Macià, han tingut la bella pensada d'organisar cada dimecres una vetllada dedicada als ballets populars y la Sardana, vegentse favoreescuts per nombrosa concurrencia desitjosa de rendir culte á nostres honestes y hermoses danses.

Molt be joves, molt bé. Si al mateix que fem política, fem Patria, lo natural es qu'ens arrivém a entendre.

* * *

Estudis Universitaris Catalans. — La Junta dels E. U. Catalans ha publicat enguany, com els anteriors, el programa de les ensenyances del curs 1911 á 1912, ensenyances que són de vera importancia per nostre renaixement integral. Enguany s'han creat quiscunes cátedres que, com la de Filologia, desempenyada per en Manel de Montoliu, eren de vera necessitat en una institució com els Estudis. La matrícula á les ensenyances es *completament gratuita*, per qual raó seria de desitjar que les classes se vegessin més concorregudes que'ls anys anteriors, ja que totes les ensenyances són de gran importancia per els catalans verament aimants de la Patria.

El pressupost que porten les classes es crescut, per lo que seria precis que tot bon catalá s'imposés l'obligació de contribuir á sostindrel y aixís compliria un dels deutes que té envers Catalunya.

* * *

(Sobrant del número passat).

Conforme anunciárem en el nombre anterior, el prop-passat dissabte tingué lloc en la simpática societat choral «Catalunya Nova» una notable conferencia pública á càrrec de son distingit director don Joan Camps y Arnau, versant sobre l'interessant tema «La música com element educatiu».

Comensá el conferenciant fent un brillant y rapit bosqueig sobre lo que fou la música en els pobles antics, qui foren bressol de la civilisació, afirmant que mentres els noms de sos més famosos guerrers apenes si hi há qui se'n recordi, en cambi sos poetes, músics y filòsops, son universalment coneguts y admirats encara per les maravolloses obres que deixaren á la posteritat.

Comparant l'obra dels grans mestres de la Música en el sigle XIX, digué que si Alemanya havia tingut, además d'altres notabilíssims músics, el colós Wagner, quines obres han recorregut victorioses per tot el món, fou perque aquest sapigué impregnarles d'aquell sentiment nacional de la seva terra, al revés de les buides inspiracions d'en Puc-

cini y en Mascagni, dos músics diferents y una sola calamitat verdadera, y'l francés Massenet, qui junt ab els anteriors han despreciat la música del poble pera ferla universal, resultant, com no podia menys d'esser, una música híbrida mancada de la més petita inspiració.

Excitá á que'l poble s'apartés d'aqueixa infame música dels actuals compositors espanyols, qui posen lo qu'ells ne diuen inspiració, al servei de la sarsuela *chica y género infimo*, poguentse ben dir que tota l'ànima y idealitat d'Espanya está en la *Machicha y'l Garrotín*.

Ponderá l'hermosa obra d'En Clavé que ve a sintetisar l'esperit del Poble Catalá, puig poble que canta y trevall y té per ideal la Fé, la Patria y l'Amor, per forsa ha de triomfar acabant per emanciparse, artisticament com se suposa, de la odiosa tutela dels qu'están degradats y corromputs.

La nombrosa concurrencia composta en sa major part d'obers (entre la que també hi havien escayentes donzelles) premiá ab fors y merescuts aplaudiments el patriótic y consciensut trevall del Sr. Camps y Arnau, als quins ben coralment hi afegim els nostres.

* * *

S'espera per un d'aquets dies l'arribada del general cubá Mira, fill de Sitjes.

Aquest general guerrejá com á *cabecilla* en les passades guerres colonials y el que allavors revoltat, avui es general d'un estat constituït.

La seva vinguda es per encarregar una estatua per en Maceo, que, per lo que sembla, desitja que sigui obra d'un escultor catalá.

Desitjem que la seva estada entre nosaltres li sigui del tot satisfactoria.

AVÍS IMPORTANT

Preguém á nostres col·laboradors que procurin el divendres enviar la col·laboració y que aquesta sigui en treballs curts, 2 á 3 cuartilles.

Els hi preguém també que al enviarnos els seus treballs, ens hi acompanyin l'adreça per tot alló que pugui convenir.

—Dels treballs que's publican ne son responsables sos autors.

EFEMÉRIDES

11 d'Octubre de 1413

La ciutat de Balaguer rebutja heroicament l'embat de les tropes de Ferrán d'Antequera.

Com á resultant del malestruc compromís de Cásp, quedava elegit sobirà de la Confederació Catalano-Aragonesa, en Ferrán I d'Antequera.

Donant una sublim mostra de concien-ciació nacional y de respecte als designis de la majoria, Valencia y Mallorca se sotmeteren á l'obediencia del rei que, a pesar seu, s'els imposava. Sols Catalunya, que veia en el nou monarca l'estroncament de la reialesa catalana y l'entronisament d'un foraster que estava molt lluny de sentir l'amor que li calia envers les nostres institucions y els nostres privilegis, no volgué doblegarse á la imposició, que ja preveia funesta, y s'aixecá en armes á favor del comte Jaume d'Urgell, veritable hereu de la corona, á la mort del rei Martí *l'Humà*, ja que era descendent per linia masculina del rei Anfós *el Benigne*, diferentment d'En Ferrán, infant de Castella, que si be retreia á son favor el parentiu d'esser net d'En Pere *el Cerimoniós*, ho era per linia femenina, confosa sa sanc ab la de la familia reial de Castella.

Ajudat per alguns nobles catalans adictes, el comte d'Urgell dongué el crit de revolta contra la majestat imposada; fins que acorralat per les nombroses forces de son adversari, dubtà entre preparar-se la retirada pel cantó de Fransa, ó afermar sa resistencia en la ciutat de Balaguer.

La comtesa Marguerida d'Urgell, mare d'En Jaume, dona de caracter altiu y indomptable, era l'ánima d'aquella revolta, y era qui mantenia en son fill el desitg veement de posseir la corona que de dret li pertocava, enardintlo y enco-ratjantlo ab aquelles célebres paraules aont hi traslluïen totes les seves justes ambicions y sa fermesa: *Fill meu, ó rei ó rés.*

Aconsellat, doncs, per aquesta dona heroica, En Jaume d'Urgell decidí bastir

son últim baluart á la Ciutat de Balaguer.

A primers d'Agost del any 1413, En Ferrán d'Antequera posava seti á n'aquesta ciutat, últim refugi de la grandesa catalana, y el fet d'esser en sa majoria castellans els soldats del exercit sitiador, decidí á n'els defensors de Balaguer, á fer tots els esforços possibles pera resistir la força d'aquest rei que ja en la pacificació de son reialme, esmersava gent forastera, que gens d'amor al terror sentien, y que s'en entraven als poblats per ells rebels, com en terra de conquesta.

El día 11 d'Octubre escassejaven extraordinariament els queviures, havent tingut que fer, els setiats, diverses incur-sions en el camp enemic, més pera pendrerlosi materies d'aliment que en la ciutat mancaven, que per dalit de lluita; ab gran disgust de la comtesa d'Urgell que deia preferia morir de fam á menjar res del camp del que ella tossudament anomenava, infant de Castella.

Pera lliurarse d'aquestes continues escomeses, que delmaven considerablement ses fileres, l'avantdit jorn, l'exércit d'En Ferrán decidí donar un assalt general á la Ciutat.

Desde mitja nit, un moviment inusitat s'expandí per son exercit y al ensemps els murs de Balaguer quedaven atapaits d'heroics defensors.

Al comensar á clarejar, les bombardes enemigues comensaren á llensar sobre la ciutat, bales y pedres, al dir de certs historiadors, alguna de les quals era de cinc quintars de pes, y les quals causaven enorme destrossa en el veinatje.

Per sis llocs diferents era atacada la ciutat y arreu resistia l'empenta dels setiadors.

Fou un día de mortaldat y carnatge; fins que veient En Ferrán la inutilitat dels esforços de son exércit, que s'estrellaven contra la obstinada defensa dels de Balaguer, ordená la retirada, deixant una bona extesa de gent seva, retuda, al peu dels murs de la ciutat.

Balaguer, encare era una esperança pera'l comte d'Urgell y pera la Patria.

M. A. y G.